

HÍRMONDÓ 2026/1

Siketvakok Országos Egyesülete

Kedves Olvasók!

Hírlevelünk jelen számában először bemutatjuk az Elemi Rehabilitációs Központunk YouTube csatornáján megjelent videót, mely betekintést enged abba, hogy mire képesek a siketvak emberek.

Társ szervezeteink hírei között folytatjuk a korábban megkezdett beszámoló cikksorozatot az Európai Akadálymentességi Csúcs találkozóról.

A hírek, érdekességek között egyebek mellett kitérünk az Országos Mentőszolgálat által bevezetett új, videó alapú rendszerre, mely megkönnyíti a stroke betegek gyorsabb és célzottabb ellátását. Beszámolunk egy másik orvosi kísérletről is, mely az elvesztett fogak visszánövesztésére irányul.

Megismerhetik egy 7 éves siketvak kislány inspiráló történetét, akit egy országos díjra jelöltek még 2025-ben. Magazinunk oldalain még ezen felül is találnak további híreket, érdekességeket.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Taskovics Adél, szerkesztő

TARTALOM

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK	2
Tudta Ön? - Hogy mire is képesek a siketvak emberek, jöjjenek, nézzük meg együtt!	2
TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI	4
Európai Akadálymentességi Csúcstalálkozó – konferencia az EDF és a Microsoft szervezésében (3. rész)	4

HÍR, ÉRDEKESSÉG	14
Országos TeleStroke hálózat indult: gyorsabb stroke ellátás, jobb esélyek a túlélésre	14
Fogakat növeszthet újra, egy készülő csodaszer	15
A 7 éves siketvak kislány, akit egy országos díjra jelöltek	16
A Négy Lábú Nő: egy rendkívüli történet meglepő befejezéssel!	18
Miért pezsgővel koccintunk Szilveszterkor, és más ünnepeken?.....	19
Január – a hónap érdekességei	21
Részeg mosómedve randalírozott egy virginiai italboltban – a fürdőszobában aludta ki magát	23
Az állat, akinek vegyi géppuska van a fenekében	24
Éneklő fűrész: egy kevesek által ismert hangszer	24
Hamis mézet vettél, vagy valódit? Így ellenőrizheted a minőségét	25
A Longyou járatok rejtélye – megmagyarázhatatlan kőbarlangok Kínában.....	27
A rejtélyes Costa Rica-i kőgolyók	29
Az Eiffel-torony	30
Ahol az egész falu egyetlen házban él	31
KEDVENC RECEPTJEIM	32
A HÓNAP VERSE	33

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK

Tudta Ön? - Hogy mire is képesek a siketvak emberek, jöjjenek, nézzük meg együtt!

A fenti címmel jelent meg egy látványos, sokat mondó videó a SVOE Elemi Rehabilitációs Központjának YouTube csatornáján. 2025 végén vált elérhetővé az interneten. Kevesebb, mint 3 perc hosszúságú. Ennek ellenére tevékenységek széleskörébe ad betekintést, egyesületünk tagjai és siketvak munkatársai szemszögéből.

"Vajon Önnek mi jut eszébe arról, hogy siketvakság"? - teszi fel a kérdést Kedves Éda az összeállítás elején.

Röviden ismerteti, hogy ez az állapot nem feltétlenül jelent teljes siketséget és vakságot.

"A 2022-es népszámlálási adatok alapján több, mint 50.000 ember vallotta magát egyidejűleg látás-és hallássérültnek", teszi még hozzá egyesületünk ügyvezetője.

Az összeállítás úgy folytatódik, hogy betekintést enged a statisztikák mögé. Több siketvak személy is megjelenik, akik megmutatják, mire képesek valójában.

Először Kimlei Gábor fehér bottal közlekedve az utcán, majd gondosan átkelve a forgalmas úton megérkezik az Egyesületbe. Íróasztalánál a számítógépe előtt ülve, klaviatúrán gépel, gyorsan mozgó ujjakkal. Közben elmondja, hogy bár siketvaksággal él, így is tud dolgozni.

A következő megszólaló Pap Gábor, aki Királyhidi Dorottya főtitkárunk kommunikációs segítségével mellett nyilatkozik. Beszéd útján bemutatkozik, majd Dorka kérésére a tapintható, Braille karóráján megnézi a pontos időt és közli is azt. Végül megtudhatják a nézők, miként lehet Gáborral tenyérbe írás útján kommunikálni.

Kőrösiné Dr. Babinszki Vera beszélő okostelefonjának kamerájával íróasztalánál lefényképez egy hivatalos iratot, majd a képernyőolvasó segítségével felolvastatja az írott szöveget. Emellett szemlélteti azt is, hogyan gépel iPhone készüléke érintőképernyőjén a virtuális Braille billentyűzet használatával.

A kisfilm teljes időtartama alatt diszkrét, kellemes zenei aláfestés szól, mely még jobban megalapozza a hangulatot. Vera bemutatkozása után görög zene, a Zorba (görög-brit-amerikai filmdráma zenéje) csendül fel. Ez az egyesület tagjait jól ismerőknek árulkodó jel lehet arra nézve, hogy következőként kit is láthatunk a képernyőn.

Papakosztandi Mária kellemes külsővel és zenére illő tánclépésekkel jelenik meg s mondja el, hogy bár látás-és hallássérült, állapota ellenére is tud táncolni.

Szívből jövő köszönet mindenkinek, aki bármilyen módon részt vett e hiánypótló, ismertető anyag elkészítésében! Bízom abban, hogy e cikk megírásával némiképp én is hozzájárulhatok ahhoz, hogy minél többen láthassák, milyen értékes képességek birtokában is vannak a siketvak emberek! Egyben bátorítom a Kedves Olvasókat: osszák meg a kisfilmet ismerőseikkel, barátaikkal, hogy sokak számára szolgálhasson inspirációként, gondolatébresztőként ez az összeállítás.

A videó az alábbi YouTube linken tekinthető meg:

<https://www.youtube.com/watch?v=jkw4ZU5sGZY>

(A cikket írta: Taskovics Adél)

TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI

Európai Akadálymentességi Csúcstalálkozó – konferencia az EDF és a Microsoft szervezésében (3. rész)

Alább a 2025. október 14-én megtartott egész napos konferencia második panelének összefoglalóját olvashatják. A beszélgetés címe ez volt: „A mesterséges intelligencia az akadálymentességért”.

Résztevők:

- Moderátor: Alejandro Moledo, az Európai Fogyatékoságügyi fórum (EDF) helyettes igazgatója és politikai vezetője;
- Ana Carla Pereira, az Európai Bizottság „Egyenlőség és megkülönböztetésmentesség”, Igazságügyi és Fogyasztóügyi Főigazgatóságának igazgatója;
- Jenny Lay-Flurrie, a Microsoft akadálymentességért felelős vezetője

Bevezetőjében Alejandro elmondta, hogy a mesterséges intelligencia (röviden: MI) megoldásai egyre inkább beépülnek az akadálymentesítési megoldásokba és a segítő technológiákba is. Gondolhatunk itt az agyszámítógép interfészekre (agyba ültethető elektródákra), mesterséges intelligencia alapú viselhető eszközökre, vagy MI használatára virtuális valóságokhoz. Emellett MI-n alapuló alternatív és augmentatív kommunikációs eszközök is léteznek.

Nem csupán a magánszektor használja, de most már a közsféra és a szervezetek is. A konferenciát megelőző napon egy, az EDF-nél dolgozó kolléga éppen arról beszélt, hogy a csapatával egy mesterséges intelligencia ügynököt fejlesztenek a szervezet számára. Bár az ötletet nagyszerűnek tartják, egyelőre még nem tudják, hogy ez miként történik meg, illetve, hogy a mesterséges intelligencia milyen módon lesz képes hatékonyan segíteni a fogyatékosággal élő közösségnek.

Ez a közösség tudja, hogy a MI rendszerek bizonyos értelemben diszkriminálják tagjait. Emellett komoly aggodalomra is okot adnak. Az érintettek biztonsága és adatvédelme tekintetében mindenképpen. Emellett egyes MI-rendszerek esetén épp az akadálymentesség hiánya okozza a legnagyobb nehézséget. A mesterséges intelligenciáról szóló rendelet az egyik legnagyobb jelentőségű jogszabály, amikor a Bizottság digitális területéről ejtünk szót.

Ők pedig folyamatosan azon dolgoznak, hogy megteremtsék a szükséges kapcsolatot a mesterséges intelligencia és az akadálymentesség között. Éppen ezért dolgoztak nagyon erőteljesen

azért, hogy a mesterséges intelligenciát szabályozó európai jogszabályba a hozzáférhetőségi követelményeket is beépítsék.

A résztvevők bemutatását követően Alejandro tréfásan megjegyezte, hogy a mesterséges intelligencia használatának következménye: lusták leszünk tőle. Neki is van tehát a beszélgetőtársak között még egy „kis barátja”, akitől kér némi segítséget a panel megkezdéséhez. Ez pedig nem más, mint az, aki a Microsoft-nál 2025-ben megkapta az év dolgozója díjat, a Copilot (MI-alapú rendszer).

Abban kért tőle segítséget, hogy tegye fel az első kérdést Jennynek.

A kérdés pedig így szólt:

„Jenny, gyakran hangsúlyozod a jelentőségét annak, hogy a fogyatékossgal élők lehetőségei folyamatosan bővüljenek, és biztosítva legyen az, hogy a mesterséges intelligenciával kapcsolatos újítások az élettapasztalatokon alapuljanak. Mik azok a legfontosabb lépések, amelyeket a technológiával foglalkozó vállalatoknak meg kellene tenniük azért, hogy biztosítva legyen: a mesterséges intelligenciás rendszereket a fogyatékossgal élő személyekkel együtt, és nem csupán értük alakítják ki”?

Jenny nagyon szorgalmas személynek tartja magát, aki szinte minden reggel úgy ébred fel, hogy azon gondolkodik: mit csináltak jól, illetve rosszul csapatával az eddigi munkájuk során. Mind a mai napig célt ad neki annak ismerete, hogy a világ weblapjainak mindössze 2 százaléka akadálymentes. Ez pedig egy nagy hiba. Számára ez egy olyan dolog, amin nagyon nehéz felülkerekedni.

A teljes képhez ugyanakkor fontos tudni, hogy maga a MI nem újdonság. Már az 1950-es években elindult, csak a fejlődésének különféle fejezetei voltak. Ami egy új ága, az a mesterséges intelligencia, amit „ügynökként” is lehet használni. Ez már több lépéses folyamatokat is képes végig vinni, sok-sok adat felhasználásával.

De hogyan lehet biztosítani, hogy jól csináljuk ezt a legújabb MI rendszert? – tette fel a kérdést Jenny.

Ennek különböző lépései, összetevői vannak. Ilyen a kód dizájn (az alkalmazás szerkezetének megtervezése), az érintettek bevonása a folyamatba, már a kezdetektől. Egy újabb tényező akkor válik nagyon fontossá, amikor adatokról beszélünk: hogy pontos, hiteles és reprezentatív MI-eredményeket kapjunk.

Legyünk őszinték! A mesterséges intelligencia azokkal az adatokkal dolgozik, amelyek a társadalomban „léteznek”, fellelhetők a fogyatékossgal témakörében. Ezen adatok legnagyobb része pedig finoman szólva se nevezhető megfelelőnek. Mindenek előtt azt kell biztosítani, hogy ezt a jó irányba korrigáljuk. Azzal a szemléletes

példával élve, amit Jenny hozott: „Tegyük a megfelelő könyveket a polcra”! Magyarul: hivatkozunk a megfelelő könyvekre, szakirodalmakra.

A Microsoftnál ma már nagyon gyors munkafolyamatok vannak. Sok feladatnak az elvégzésre szánt ideje három hétre csökkent. Ennyi idő áll rendelkezésre például ahhoz, hogy kifejlesszenek egy új eszközt. Hogyan lehet ilyen rövid idő alatt biztosítani, hogy az akadálymentességet, a környezetet, és egyáltalán minden fontos elemet jól építsenek fel?

Ilyenkor nem lehet mást tenni, mint az akadálymentes dizájn múltbeli alapelveire építeni. Így kell biztosítani, hogy az adott fejlesztés jól navigálható és segítő technológiákkal is könnyen használható legyen.

Felelősségteljesnek kell lennünk. A felelősségteljes mesterséges intelligencia keretrendszerére kell támaszkodni. Jenny munkakörében hat ilyen alapelv van, melyek közül kettőt említett konkrétan: korrektség és befogadás.

Alejandro: Már most stabil következményeket láthatunk. Boldogan vették tudomásul, hogy az Európai Bizottság kezdeményezte egy jogszabály előterjesztését a mesterséges intelligenciáról. Amit a civil társadalom hangsúlyozott, az az alapvető jogok védelme és a hátrányos megkülönböztetés megelőzése.

A következő kérdést Ana Carla kapta:

Hogyan védi meg a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet ezeket az alapvető jogokat?

Ana Carla: A vonatkozó rendelet kimondja, hogy léteznek olyan magas kockázatú rendszerek, melyeket azonosítani kell. Ehhez szükség van bizonyos szintű szabályokra és folyamatokra. Így lehet gondoskodni arról, hogy az etikai kérdések szempontrendszerre biztosított legyen. Ezek egyike az emberi jogok védelméhez köthető. A másik pedig annak biztosítása, hogy a mesterséges intelligencia új fejlesztései is akadálymentesek legyenek, nemcsak a fogyatékosokkal élő személyeknek, de általában az emberek számára.

A rendelet felállít egy bizonyos számú eljárást. Ezeknek a rendeltetése, hogy azonosítsák azokat a szereplőket, akiknek a dolga a piac, a termékek, és a fejlesztők felügyelete.

Nagyon erős kapcsolat van a web akadálymentesítéséről szóló törvény és a MI-rendelet között. Ebben természetesen van kihívás is, ami pedig a megvalósítás. Ennek oka, hogy a dolgok sokszor nagyon különböző sebességgel történnek, ehhez pedig az összes szereplő kell.

Amikor folyt a munka azért, hogy olyan MI-szabványokat dolgozzanak ki, melyek elősegítik az alapvető emberi jogok védelmét, ez sokkal lassabban zajlott, mint gondolták.

Alejandro: A legfontosabb megközelítés a mesterséges intelligencia rendeletben az volt, hogy különbséget tegyenek a MI különböző felhasználási módjai között. Például meghatározták, hogy mi az, ami tiltott. Különbséget tettek a magas, közepes vagy épp nagyon alacsony (minimális) kockázatot jelentő MI-rendszerek között. Attól függően, hogy melyik kategóriába esik egy rendszer, különböző biztosítékok, követelmények és eljárások vannak, ahogyan azt Ana Carla is említette.

A következő kérdést Jenny-nek tette fel ezekről a kockázatokról. Vannak általános kockázatainak, amikor MI-rendszereket használunk az oktatásban, a foglalkoztatásban (MI-alapú toborzó eszközök), vagy amikor a közpénzből finanszírozott támogatás igénybevételének feltételeit próbáljuk vele meghatározni.

A különféle nagyságú kockázatok esetén pedig van valami, amit a fogyatékosokkal élők közössége folyamatosan hangsúlyoz, amikor a döntéshozókkal tárgyal. Mit jelent az alacsony-vagy épp a magas kockázat valakinek, akinek az állapota miatt ugyanezek a kockázatok az átlagnál magasabbak lehetnek. Itt jön a képbe ismét a hozzáférhetőség. Hogyan lehet hozzárendelni ezeket a kockázatokot olyan fogalmakhoz, mint az akadálymentesség és befogadás? Hogyan képesek a mesterséges intelligencia alapú rendszerek elfogadni és megérteni az emberi sokféleséget?

Ahogy az elején arról már volt szó, ilyenkor a bevitt adatkészletnek van döntő szerepe. Fontos, hogyan reprezentálják ezek az adatok a fogyatékosokkal élő személyeket, illetve miként fejlesztették ki a szóban forgó mesterséges intelligencia rendszereket.

Jenny: Amit most magával hoz a MI-rendszerek fejlődése, az egyfajta elhomályosodása annak, ami klasszikus, vagy hagyományos értelmezése az akadálymentességnek és a segítő technológiáknak. Az akadálymentesítés korábban azt jelentette, hogy miként írják meg, alakítanak ki egy honlapot, vagy hogyan építenek meg egy épületet úgy, hogy az akadálymentes legyen. A segítő technológiák esetén a fogyatékosokkal élőknek már inkább az a mindennapi problémája, hogy hozzáférjenek ezekhez.

Példaként felidézte 2022 végét, amikor kijött a Copilot. Ezt követően, 2023-ban és 2024-ben irodáikban kezdték el tesztelni. Először mindig a vállalatban belül, saját munkavállalóik között tesztelik a fejlesztéseket.

Az első csoport pedig, akiknek odaadták, a fogyatékossgal élő munkavállalók voltak. Az eredmények, melyeket visszakaptak, nem olyanok voltak, mint amilyenekre előzetesen számítottak.

A vak és látássérült munkavállalóktól lelkes, nagyszerű visszajelzéseket kaptak, épp úgy, mint a segítő technológiát használó mozgássérültektől. Főleg azt emelték ki, hogy milyen jól navigálható környezetet biztosít.

A legtöbb visszajelzés azonban a neurodivergens közösségtől érkezett. Ők olyan állapotokkal élnek, mint például diszlexia, diszpraxia (fejlődési koordinációs zavar), autizmus, ADHD (figyelemzavar). Azt jelezték vissza a Copilot úgy viselkedik, mintha segítő technológia lenne a számukra. Itt kezdte el látni Jenny azokat a bizonyos elhomályosodó vonalakat. Ő ugyanis akadálymentességgel kapcsolatos visszajelzéseket várt, ehelyett nagyon is személyes történeteket kapott.

„Diszlexiám van, és a Copilot megcsinálta a munkát helyettem. Lehetővé tette számomra, hogy lusta legyek”.

Ez tökéletesen egybe cseng azzal, amit Alejandro is mondott. De ez nem csoda, hiszen egy fogyatékossgal élő embernek minden nap sokkal több kognitív erőfeszítésre van szüksége ahhoz, hogy ellássa feladatait. Ha Copilot, vagy bármely más mesterséges intelligencia rendszer le tud venni valamennyit ebből a teherből, és az eredmény pontos és reprezentatív adat lesz, ami még ráadásul jól navigálható is, akkor ez igenis számít. Mindez azt jelenti, hogy a mesterséges intelligencia, a segítő technológia, akadálymentesség tradicionális definíciói kezdenek elhomályosodni. Ezt pedig folyamatosan szem előtt kell tartanunk.

Ma még a klasszikus értelemben vett infrastruktúrákra és szabványokra támaszkodunk, azokra bízunk magunkat. Ezek évtizedek óta érvényben voltak. Az első lépés annak átgondolása, hogy pontosan mi is az, amiről beszélünk. Ezen felül azt is észre kell vennünk, hogy a társadalminkban új típusú réteg jelenik meg. Ők olyan fogalmakat hoznak, hoztak be a közbeszédbe, mint a neurodivergens, vagy épp a mentális egészség. Nem is rendelkezünk még elegendő definícióval ezekre.

Alejandro: Jenny, mit javasolnál egy kisebb közhatóságnak, amely abban gondolkodik, hogy telepít az irodájába egy mesterséges intelligencia alapú rendszert? Milyen megközelítést kell, hogy alkalmazzanak? Hogyan érhetik el, hogy ez a rendszer ne diszkrimináljon majd egyetlen társadalmi réteget sem?

Jenny: Tanulni lehet abból, ami a vállalatokban történik mostanában, jobbra mérettől függetlenül. Minden vállalatra, így a Microsoftra is igaz, hogy nemcsak készítenek, de vásárolnak is termékeket. Minden technológiai vállalat nagyon nagy átláthatósággal rendelkezik annak

tekintetében, hogy hol is tartanak jelenleg a termékeik akadálymentesítésében.

Amit első körben javasolna a kis cég munkatársainak, hogy ellenőrizzék le, ahonnan vásárolni akarnak. Kérdezzék meg őket az akadálymentességről, tanulmányozzák át a nyilvánosan elérhető információkat.

Az első dolog: gyűjts annyi információt, amennyit csak tudsz.

A második: beszélj meg a vállalaton belül, a saját fogyatékossgal élő munkavállalóiddal! Támaszkodj rájuk nyugodtan, ők a szakértők. Ha nincsenek, akkor is van lehetőség arra, hogy megszerezd a szükséges információkat! Nagyszerű technológiai megoldások vannak, melyek képesek ilyen szempontok alapján is tesztelni egy-egy technológiai újítást. Ezek közül sok ingyenes és könnyű is beszerezni. Weboldalak és applikációk is vannak erre a célra.

Teszteld, szerezz visszajelzést, ez elkerülhetetlen!

Ha a kulcsfontosságú dolgokat akarjuk áttekinteni, ezek közül az egyik mindenképpen az adat. A képi ábrázolások esetében ez kimondottan nagy jelentőséggel bír.

Ha egy chatelésre alkalmas felülettel beszélgetünk a fogyatékossgáról, bocsánatot kér az első válaszában?

Optimális esetben nem kell bocsánatot kérni a fogyatékossgért. Ha mégis így tesz, akkor nem végezték el rajta a megfelelő munkát annak érdekében, hogy valóban reprezentatív és segítségnyújtásra alkalmas legyen.

Említésre méltó, ahogyan a Microsoft képet alkot a fogyatékossgáról. Rengeteg adatot gyűjtöttek be, mégpedig az érintettektől.

Ha a törpeséget vesszük alapul, a kisemberek amerikai szervezetét (LPA) kérték fel együttműködésre, tőlük nyertek adatokat. Ennek köszönhetően ma már, ha arra kérjük a mesterséges intelligenciát, hogy készítsen egy képet a törpeségről, egy valódi ember képét fogja mutatni. Két-három évvel ezelőtt viszont nem ez volt a helyzet. Akkor még olyan képet készített a MI, ami leginkább a karácsonyi manókra hasonlít. Ez a negatív oldal. A technológiai vállalatoknak figyelmet kell fordítaniuk erre.

Három lépés röviden: tudd, hogy akadálymentes, teszteld le, hallgasd meg a felhasználókat is.

Alejandro: Ana Carla, korábban már említetted néhány elemét a mesterséges intelligencia rendeletnek, a fogyatékossgal élők jogainak a tekintetében. Ki tudnád fejteni bővebben, hogyan kapcsolódik a mesterséges intelligencia az akadálymentességhez és a fogyatékossgal élő személyeknek nyújtott ellátásokhoz?

Ana Carla: Egyértelmű, hogy van közöttük kapcsolat. Hiszen ha nincs akadálymentesség a mesterséges intelligencia dizájnjában, akkor már meg is buktunk abban, hogy olyan MI rendszert fejlesszünk, mely lehetővé teszi a fogyatékosokkal élők jogainak gyakorlását.

Mielőtt elmerülnénk ennek a rendeletnek a specifikus jellemzésében, néhány dologra még szükséges figyelmeztetni magunkat.

Ezek közül az első: átvitt értelemben maga a Könyv. Ez a valóságban nem más, mint az adat, amit használunk. Jó minőségű adatkészlettel rendelkezünk? Reprezentatívak ezek az adatok?

Amellett azonban, hogy van könyvünk, tudni kell azt is, hogy a könyvespolc hogyan épül fel. Ismerni kell az algoritmust és annak a módját, ahogyan kezelik ezeket az adatokat.

Sok olyan résztvevője van ennek a folyamatnak, akik azt gondolják, nincs szerepük ebben az egészben. Itt most azokra kell gondolni, akik létrehozzák az algoritmusokat. Azt mondják, hogy ők csak reprodukálják a beérkező adatokat, és betáplálják őket a mesterséges intelligenciába.

Annak a módja, ahogy a könyvespolcot kialakítják, azoknak a felelőssége, akik létrehozzák a mesterséges intelligenciát. Ez épp olyan fontos, mint az adatkészlet minősége.

Mennyire hozzáférhető maga a könyvespolc a felhasználói felületek tekintetében? Ez is egy fontos kérdés.

A fogyatékosokkal élő emberek számára valóban komoly előnyökkel járhat a mesterséges intelligencia használata. Ha magát a jogi szabályozást nézzük, azokat a rendszereket már azonosították, melyek magas kockázattal járnak az alapvető emberi jogok tekintetében. A Bizottság pedig kéri, hogy erre nézve dolgozzanak ki az érintettek egyfajta szabványt.

Az alapvető jogok másik nézőpontja jóval szélesebb, mint önmagában az akadálymentesség. Szükség lesz egy, az alapvető jogokat érintő hatásvizsgálatra, illetve a rendszer tesztelésére abból a szempontból, hogy e tekintetben megfelel-e a kívánt célnak. Az Európai Bizottság együtt dolgozik az Alapjogi Ügynökséggel, hogy kiépítsék az erre vonatkozó modellt.

Amit még beépítenek a jogszabályba, az az együttműködés az általa már korábban is említett piacfelügyeleti testületek és az egyenlőségi szervek között. Utóbbiak azt felügyelik, hogy a diszkrimináció ellenes jogszabályokat hogyan, (vagy hogyan nem) alkalmazták a gyakorlatban.

Ezek tehát a legfontosabb elemei a törvénynek. Ezt szeretnék megőrizni és átültetni a gyakorlatba. Ezen túl arra is van egy általános igény, hogy maga az Európai Akadálymentességi törvény is legyen hozzáférhető.

Így válik érthetővé, miért kéri a definíció a termékek és szolgáltatások üzemeltetőitől, hogy biztosítsák az akadálymentességet és feleljenek meg a web akadálymentességi követelményeknek is. Ezt a három tényezőt tehát együttesen kell látnunk.

Alejandro: Éppen ez az, amiért ők is dolgoznak az Edf-nél, de a tagjaik szintjén is. Amikor látnak egy újabb, a Bizottság által tett javaslatot, vannak aggodalmaik emiatt. Azért dolgoznak, hogy ők maguk létrehozzák ezt a bizonyos kapcsolatot, ha a Bizottság nem teszi ezt meg.

A következő kérdéssel Jenny felé fordult.

Látjuk, hogy a mesterséges intelligencia javítja az akadálymentességet, segít az új megoldások és a hozzáférhető tartalom kidolgozásában, stb. Vannak olyan eszközök, mint amit ők is használnak az irodában, melyeknek a célja éppen az akadálymentesség ellenőrzése, és ez is nagyon hasznos. A kérdés: hogyan tudjuk még jobban bevonni a mesterséges intelligenciát az akadálymentesítésbe? A fejlesztők számára milyen módon lehet könnyebbé tenni, hogy még több akadálymentes tartalmat hozzanak létre?

Jenny: Az adatokkal, azokkal a bizonyos könyvespolcokkal szerinte már rendelkeznek az érintettek. Most arra kell figyelmet fordítani, hogy miként használják ezeket. Ő abban reménykedik, hogy ez majd automatikussá válik.

A Microsoft több, mint 30 éve elkötelezte magát a hozzáférhetőség mellett. Ez nagyon fontos küldetésük. Akiket viszont nagyon aktívan keres, azok a képzett, fogyatékossgal élő személyek. Kifejezetten olyanok, akik kódokat írnak. Ők ugyanis automatikusan akadálymentesre készítik el ezeket, csak azáltal, hogy megírják. A vak szakembereket kiemelten keresi, várja a Microsoft.

A válasza tehát ahhoz a gondolatmenethez megy vissza, hogy legyen meg a helyes adat, és tegyük meg a szükséges erőfeszítéseket ahhoz, hogy ez korrekt és inkluzív legyen. Az adatokat proaktív módon be kell szerezni, és a megfelelő polcot, vagy keretrendszert kell köréjük tenni. Ez az, amit ők is csinálnak. Partnerségben állnak például a Be My Eyes alkalmazással.

Azok kedvéért, akik nem ismernék az applikációt, Jenny röviden ismertette, hogy mit tud. Lehetővé teszi a vak és látássérült emberek számára, hogy nagyon gyorsan leírást kapjanak arról a tartalomról, amit éppen a telefonjuk kamerája „lát”. Android és Apple készülékeken is fut. Kérdés esetén fel lehet venni a kapcsolatot segítőkkel is. Ami viszont csodálatos, hogy a felmerülő kérdések hatvan százalékát meg tudja válaszolni a mesterséges intelligencia által adott leírás.

Ebben hatalmas munka van. 21 millió percnyi multimédiás adatot vettek át a Be My Eyes csapatától. Itt videós tartalmakra kell gondolni, hanggal, a megfelelő adatvédelem és biztonság mellett. Azért vették át, hogy hozzáadhassák adatbankjukhoz. Ez rengeteg adatot tartalmaz a vak emberekről, és az általuk használt technológia felhasználási módjáról, gondoljunk itt például a Braille írásra, fehérbotra, vakvezető kutyákra, stb. Ez segített javítani a már polcukon levő adatokat.

Csodálatos együttműködést ápolnak négy fontos, nagy céggel: Google, Amazon, Apple, Meta. Két éve folyik közöttük ez az együttműködés. Megkérték a fogyatékossgal élő felhasználókat, ismételten csak a megfelelő adatvédelem és biztonság mellett, hogy szolgáltatassanak nekik beszédmintákat. Itt most olyan fogyatékossgal élőkre kell gondolni, mint az Amiotrófiás Laterálszklerózis (ALS), motoros neuron betegség (MND), Parkinson-kór vagy Down-szindróma. Azért kérték ezeket az adatokat, hogy utána visszanyúlhassanak hozzájuk, mintegy referenciaként használhassák azokat. Ez pedig hatvan százalékkal javította a beszédfelismerést mindenki számára.

Ott van a „be there” nevű szolgáltatásuk is. Az is a már említett adatokhoz nyúl vissza. Képes lesz még több, pontos feliratot készíteni. Képleírásokat fog készíteni, és lassan már elérik azt is, hogy audióleírást is tudjon adni videós tartalmakhoz. Megoldja majd a szíkontrasztok problémáját, és mindezt azért, mert jobb adatok állnak a rendelkezésére, amelyekből dolgozhat.

Alejandro: Folytassuk akkor a metaforával, hogy könyvtárat építünk a polcokkal és a könyvekkel. Térjünk most a szabványokhoz vissza.

Ha vannak polcaink, de általános szabványok nincsenek, a könyvek nem illenek majd azokra a bizonyos polcokra.

Ahogy Ana Carla is említette, a MI rendeletet szabályozó szabványok késve érkeznek. Ez pedig nem meglepő, a meglevő európai szabványosítási rendszer ismeretében. Emiatt, illetve az ellenállás miatt, amit néhány iparág tanúsít, megvan a kockázata annak, hogy a Bizottság késik a MI rendelet megvalósíthatóságának a kidolgozásával.

Ana Carla kapta a következő kérdést: Hogyan kezeli a Bizottság a szabványok hiányát, melyek a jogszabály támogatását szolgálnák, illetve a MI-rendelet gyakorlati átültethetőségének hiányosságait?

Ana Carla: Először is a szabványok önkéntes alapúak. Ezek egyfajta „stb.” kategóriába tartoznak. Ez azt jelenti, hogy a szabványok nélkül is létezik a rendelet és vannak benne kötelezettségek. Emiatt nem kell aggódni. A szabvány azért létezik, hogy támogassa a gyakorlatba ültetést. A szerepe az, hogy homogenitást hozzon abba a szemléletbe, ahogyan a szereplők a kötelezettségekre tekintenek.

A kötelezettség viszont már tartalmazza magát a rendeletet.

A késlekedés nem jelenti azt, hogy a rendeletet félre lehetne dobni.

A szabványosítás folyamata arra is reagál, hogy miként érzékeljük a dolgokat. Olyan problémáknál, mint az alapvető emberi jogok, a nézőpont nem csupán üzleti. Másfajta megközelítéseket is tekintetbe kell venni. A szabályozóknak és az EU intézményeknek is érdekek, nézőpontok szélesebb körére kell odafigyelni. Sokszor a nyelv, amit használnak, nagyon nem köznapi. Ehhez extrán jól képzett emberekre van szükség. Olyanokra, akik briliánsak a saját szakterületükön. Náluk feltétel, hogy nagyon technikai nyelvhasználatot akarjanak használni.

Ott vannak a társadalmi szükségletek is, amelyekre a szabványoknak szintén választ kell adniuk.

Az emberek nem beszélnek ugyanazt a nyelvet. Aki nem ismeri a nagyon technikai nyelvezetet, 2 perc után már nem is tudja követni, értelmezni annak a beszédét, aki viszont ezt használja. Egy szabványnak, ami az alapvető jogokról szól, „össze kell házasítania” magában a technikai aggodalmakat és azt is, amit megpróbál védeni: a társadalmi nézetet. Ez az egyik fő aggály a szabványosítás folyamatában.

Alejandro: Abban viszont egyetérthetünk, hogy a szabványok mindenképpen megkönnyítik, hogy a könyveket a megfelelő módon, sorrendben tegyük fel a polcra.

A következő kérdéssel Jennyhez fordult:

Hogyan tudja egy vezető vállalat, mint a Microsoft, támogatni a szabványok fejlesztését és az akadálymentesítéssel való „keresztvezését”? Miként tud segíteni a szabványok kialakításában és gyakorlatba ültetésében? Kifejezetten a MI tekintetében kérdezte mindezt.

Jenny: Szorgalmazzák, támogatják a gyors gyakorlatba ültetést. Fontos számukra, hogy ezek a szabványok harmonizálva legyenek. Munkavállalóiknak és felhasználóiknak ugyanazzal a szintű akadálymentességgel kell rendelkezniük a Microsoft termékeinek használatakor. Mérnökeiknek több területről érkező szabványokat kell lefedniük. Biztosítják, hogy a technológia, amit kialakítanak, legyen az a Windows vagy a Microsoft Teams, megfelel az összes szabványnak, melyek a világ minden tájáról érkeznek.

De mégis, hogyan tudják ezt megtenni? Van a Microsoft akadálymentesítési szabványa, tehát egyetlen szabvány. Ennek minden általuk fejlesztett termék meg kell, hogy feleljen.

12 és 18 hónap közötti időtartamot adnak meg a mérnökeiknek, hogy szükség esetén ehhez a szabványhoz igazítsák fejlesztéseiket. Hardvereknél ez sokkal több időt vesz igénybe. Utána szigorúan

ellenőrzik is, hogy milyen sikerrel jártak. Van ehhez egy „támbot”, ami maga a szabvány. Itt ennek legalább a minimum szintjét el kell érni. De a cél, ami jóval efölött van, maga az újítás. Lehet javítani rajta? Jobbá, használhatóbbá lehet tenni a siket, a vak, vagy a neurodivergens felhasználók számára?

Ez nagyon fontos cél, amit szem előtt tartanak. Éppen ezért hálásak minden olyan partnerségi kapcsolatért, akik segítik őket ennek megvalósításában.

Ahhoz, hogy könnyen és egyszerűen meg tudják ezt tenni, a kulcs az egyszerű nyelvhasználat. Néha nagyon technikai módon tudnak fogalmazni, de az egyszerű nyelvezetet alapvetően ők is kedvelik. A legegyszerűbb az, ha a gyakorlatba ültetnek egy szabványt, teljesítik azt és remélhetőleg a mélyére is tudnak menni. Jenny szemléletesen úgy fogalmazott: egy szabvány a padló kell, hogy legyen, nem pedig a plafon.

(Angol nyelvről fordította, összegezte: Taskovics Adél)

HÍR, ÉRDEKESSÉG

Országos TeleStroke hálózat indult: gyorsabb stroke ellátás, jobb esélyek a túlélésre

Az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) bevezette a TeleStroke rendszert. Ez valós idejű videókapcsolaton keresztül biztosít neurológiai konzultációt a mentőegységek számára. Így lehetővé teszi a betegek gyorsabb és célzottabb ellátását súlyos esetekben.

Az Országos Mentőszolgálat tájékoztatása szerint egy nő rosszullétéhez riasztották a mentőket. A helyszínről a mentőegység videókapcsolaton keresztül konzultált a Semmelweis Egyetem Idegsebészeti és Neurointervenciók Klinika Stroke Centrumának ügyeletes neurológusával.

A valós idejű kép- és hangközvetítés segítségével a szakorvos elemezni tudta a beteg neurológiai tüneteit. Ennek köszönhetően lehetővé tette egy gyors és megalapozott döntés meghozatalát a további, speciális ellátásról. Ennek az újításnak köszönhetően a mentők a súlyos állapotú beteget közvetlenül a speciális ellátás, a trombectomia helyszínére szállíthatták, lerövidítve az általános betegutat. Ez a gyorsaság kiemelten fontos volt a beteg életkilátásai szempontjából.

Országos lefedettség és stratégiai célok

Az OMSZ TeleStroke-rendszeréhez mind a 40 magyarországi akkreditált Stroke Centrum csatlakozott. Így a videóalapú neurológiai konzultáció az ország teljes területén elérhető a mentőegységek számára.

Az Országos Mentőszolgálat célja, hogy a modern infokommunikációs megoldások alkalmazásával tovább növelje a sürgősségi betegellátás biztonságát és hatékonyságát. Az OMSZ közleménye szerint a TeleStroke országos bevezetése nemzetközi összehasonlításban is élenjáró lépésnek számít. Fontos mérföldkő a mentőellátás és a kórházi szakellátás integrációjában, ami közvetlenül hozzájárul emberéletek megmentéséhez és a maradandó károsodások megelőzéséhez.

Forrás: Okoshir.hu

Fogakat növeszthet újra egy készülő csodaszer

Soha többé implantátum? Hatalmas fordulat jöhet a fogászatban

Vége lehet a fogpótlások és implantátumok korszakának?

Japán kutatók forradalmi kísérletbe kezdtek. Ez alapjaiban változtathatja meg mindazt, amit a fogászatról gondolunk. A cél nem kevesebb, mint az, hogy a szervezetünket rávegyék az elvesztett fogak újránövesztésére.

A humán kísérletek már elindultak. Ha minden a tervek szerint halad, az évtized végére már a patikákban lehet a szer.

Az emberi test lenyűgöző regenerációs képességekkel rendelkezik.

Ha eltörjük egy csontunkat, az a gipsz alatt szépen összeforr. Ez annak a kalciumból, ásványi anyagokból és kollagénből álló 206 darabos vázrendszernek köszönhető, amely minket tart. Van azonban egy kivétel: a fogunk.

A fogzománc az emberi test legkeményebb anyaga. Ha egyszer megsérül vagy kiesik a fog, az magától soha többé nem nő vissza. Legalábbis eddig így tudtuk. Egy japán kutatócsoport azonban most átírhatja a biológia tankönyveket .

Hogyan működik a készülő fognövesztő csodaszer?

A kutatás szíve-lelke egy speciális antitest, amely egy első látásra bonyolultnak tűnő, de valójában egyszerű elven működő folyamatot befolyásol. A tudósok évekig vizsgáltak egy USAG-1 nevű gént.

Rájöttek, hogy ez lényegében egy „fék”, ami megakadályozza a fogak növekedését.

A Kiotói Egyetem kutatói 2021-ben kifejlesztettek egy úgynevezett monoklonális antitestet. Ezek olyan laboratóriumban előállított fehérjék,

amelyek „célkövető rakétaként” képesek megtalálni és blokkolni egy-egy konkrét molekulát a szervezetben.

Jelen esetben ez a gyógyszer kiiktatja a fog növekedését gátló fehérjét (a USAG-1-et), így szabad utat enged egy másik, építő jellegű fehérjének (a BMP-nek). Ez pedig beindítja a fogképződést.

Vadászgörényektől az emberekig

A módszer állatkísérletekben már bizonyított. Egereknél és vadászgörényeknél is sikerült fogakat visszanyerni. A görények kiválasztása nem volt véletlen: ezek „difiodont” állatok. Ez azt jelenti, hogy az emberhez hasonlóan váltják a fogaikat (van tejfoguk és maradó foguk is). Így a náluk elért eredmények biztatóak az emberi alkalmazásra nézve.

A nagy kérdés persze az volt, működik-e mindez nálunk is. Ennek kiderítésére 2024 szeptemberében már megkezdődtek a humán klinikai vizsgálatok. Kik kapják meg először?

A 11 hónapos első fázisban a biztonságosság a fő szempont. A kísérletben 30 férfi vesz részt. Ők 30 és 64 év közöttiek, és legalább egy foguk hiányzik.

A gyógyszert intravénásan (infúzióban) kapják meg. Jó hír, hogy az állatkísérletek során semmilyen mellékhatást nem tapasztaltak.

Mikor mehetünk a patikába új fogért?

Katsu Takahashi, az oszakai Kitano Kórház fogászati vezetője nagyon optimista. Bár jelenleg még nincs olyan kezelés, ami végleges gyógyírt nyújtana a fogvesztésre, a kutatók érzik a hatalmas társadalmi elvárást.

Ha a mostani tesztek sikeresek, a következő lépésben 2 és 7 év közötti gyermekeken próbálják ki a kezelést. Olyanokon, akik veleszületett foghiányban szenvednek. A végső cél azonban nemcsak a genetikai rendellenességek kezelése. Takahashi reményei szerint 2030-ra a gyógyszer bárki számára elérhetővé válhat, aki baleset vagy szuvasodás miatt veszítette el a fogát. Ezzel végleg feleslegessé tehetik a kivehető fogsorokat és a drága implantátumokat.

Forrás: Origo.hu

A 7 éves siketvak kislány, akit egy országos díjra jelöltek

Charlotte Walker az elmúlt években egyre önállóbbá vált, mondta édesanyja.

Egy 7 éves siketvak kislány Nottinghamból még 2025-ben jelölést kapott egy országos díjra, amely elismeri az étkezés, a jelnyelv és a beszéd elsajátításában elért „hihetetlen fejlődését”.

Charlotte Walkert születése után néhány nappal Charge-szindrómával diagnosztizálták, amely minden érzékszervét érinti.

Miután gyors fejlődést mutatott a kommunikációban, jelölték a Sense jótékonyági szervezet Év Fiatálja díjára. Édesanyja, Vanessa elmondta, hogy „hálás azért, hogy hátrálhatott egy lépést az elmúlt időszakból, és áttekinthette mindazt, amivel a lánya megbirkózott”.

„Nagy lépések”

Korábban Charlotte családja attól tartott, hogy a kislány nem lesz képes önállóan enni, inni, kommunikálni vagy járni. Azóta azonban, hogy speciális, csontba rögzített hallókészüléket használ, önállóbbá vált, még akkor is, ha nemrég epilepsziát diagnosztizáltak nála.

Amellett, hogy látogatja a Sense loughborough-i központját, édesanyjával együtt Makaton rendszert (egy alternatív és augmentatív kommunikációs módszert) is tanul.

„Charlotte óriási fejlődést ért el, és csodálatos látni, hogy mindenért, amit tud, és az általa elért nagy előrelépésekért is ünneplik őt” – mondta Walker asszony.

„Az, hogy mások is felismerik ezt Charlotteban, nagyon különleges.”

A Sense közölte, hogy novemberben a közösségi médiában hozza nyilvánosságra a díjak nyerteseit.

Rebecca Liddiard, a jótékonyági szervezet gyermek- és ifjúsági szolgáltatásainak vezetője elmondta: „megható” hallani, hogy Charlotte bekerült a döntőbe.

„Charlotte egy csodálatos, kitartó kislány, aki nagyon keményen dolgozott, hogy megtanuljon jelnyelven és beszéddel is kommunikálni” – mondta.

„Nincs kétségem afelől, hogy Charlotte továbbra is virágozni fog, és minden jót kívánunk neki a díjátadón.”

(A fordító megjegyzése: a díjat végül nem ő nyerte, hanem egy 10 éves Asa nevű mozgássérült kisfiú, de a jelölés akkor is csodálatos eredmény).

(Forrás: Bbc.com, angol nyelvről fordította: Taskovics Adél)

A Négy Lábú Nő: egy rendkívüli történet meglepő befejezéssel!

Myrtle Corbin 1868-ban született az Egyesült Államokban, Tennessee államban.

Myrtle egy rendkívül ritka állapottal, a dipygus nevű fejlődési rendellenességgel született. Ennek következtében két medencével és négy lábbal jött a világra. Egyesek szemében ez a különleges adottság a természet csodájának tűnt, míg mások inkább furcsa torzulásként tekintettek rá. Myrtle nem engedte, hogy az emberek véleménye meghatározza az életét. Kicsi korától kezdve megtanult együtt élni a saját testével, elfogadni annak különlegességét. Olyan utat járt, amely tele volt értelemmel, örömmel és belső gazdagsággal.

Az idők során nemcsak szakmai sikereket ért el, hanem környezete csodálatát és tiszteletét is kivívta.

Amikor mindössze 13 éves volt, csatlakozott egy vándorcirkuszhoz, ahol a közönség a „Texas négy lábú lányaként” ismerte meg.

A két belső lábát tudta ugyan mozgatni, de ezek jóval rövidebbek voltak, így járni nem tudott rajtuk. Az orvosok eredetileg azt gondolták, hogy a furcsa rendellenesség egy, még a méhben elhalt ikertestvér miatt alakulhatott ki, de nem így történt. A méhen belüli fejlődés során a medencéje a középvonal mentén kettévált, és ennek eredményeképpen fejlődött ki a két pár láb.

Volt négy teljesen egészséges testvére, ami azt bizonyítja, hogy a betegsége nem genetikai eredetű volt. Annak ellenére, hogy négy lába volt, Myrtle minden más szempontból teljesen átlagos nő volt. Egy cikk, ami a British Medical Journal szaklapban jelent meg róla 1889-ben, gyönyörű nőnek írta le, világos bőrrel, göndör hajfürtökkel és kék szemekkel.

19 éves korában feleségül ment James Clinton Bicknellhez. A férfi ragaszkodott hozzá, hogy Myrtle otthagyja a cirkuszt, hogy egy új, csendesebb életet kezdhessenek együtt. Ezzel is bizonyította, hogy nem a pénzéért vette feleségül.

Néhány hónapja voltak házasok, amikor Myrtle felkeresett egy orvost, Lewis Whaley-t, mivel fájdalmat érzett a bal oldalában, és más aggasztó tünetei is voltak. Szerencsére azonban nem volt beteg. Dr. Whaley közölte vele, hogy két méhe van, és ezek közül a balban egy magzat növekedett. Első terhessége sajnos vetéléssel végződött, de később négy, teljesen egészséges gyereke született: Nancy Estelle, Francis Clinton, Ruby és Lillian.

1928-ban Myrtle egy fertőző bőrbetegséggel, az orbáncsal betegedett meg, amit egy Streptococcus baktériumtörzs okoz. A betegségre napjainkban már létezik gyógy mód, akkor azonban még nem volt.

Kevesebb, mint egy héttel azután, hogy diagnosztizálták nála a betegséget, 1928. május 6-án, Josephine Myrtle Corbin-Bicknell meghalt.

A család kérésére vasbeton sírba temették, hogy az esetleges sírablók ne férhessenek hozzá a holttesthez. Abban az időben ő volt az egyetlen négy lábbal született nő.

Otthonát szeretetteljes légkör, vidámság és életöröm töltötte be. Családi életét éppen olyan méltósággal és rugalmassággal élte, ahogyan a közönség előtt is megmutatta önmagát. Nem csupán külseje tette különlegessé. Myrtle intelligenciája, zenei tehetsége és veleszületett eleganciája mindenkit rabul ejtett, aki ismerte. Kiváló háziasszony volt, hatékonyan és gondosan vezette a háztartást, és soha nem érezte hiányát a színpad fényének vagy a cirkuszi élet nyüzsgésének. Barátai és ismerősei egyaránt úgy írták le őt, mint egy mélyen gondolkodó, kiegyensúlyozott és teljes életet élő nőt, aki a legnehezebb akadályokkal is rendíthetetlen méltósággal szembesült.

Története ma is azt üzeni a világnak, hogy az ember akkor is képes teljes, gazdag és boldog életet élni, ha különleges kihívásokkal kell szembenéznie. A bátorság, a kitartás és az önelfogadás jelképe lett. Bebizonyította, hogy az egyediség nem hátrány, hanem erőforrás lehet a kiteljesedéshez – mind a nyilvánosság előtt, mind a családi otthon melegében.

Források: Bloggerlife.com és Twice.hu

Miért pezsgővel koccintunk Szilveszterkor és más ünnepeken?

December 31-én éjfélkor még az is iszik legalább egy korty pezsgőt, aki egyébként nem különösebben rajong ezért az italért. Szilveszter mellett pedig más jeles alkalmakkor is pezsgővel szokás ünnepelni szerte a világon. De vajon miért éppen ez az ital kapott főszerepet a társasági eseményeken?

A pezsgő manapság az egyik legnagyobb presztízsű ital. Néhány évszázaddal ezelőtt azonban még hibának számított. Nem kívánatos volt, ha a palackban újra erjedésnek indultak a borok.

Ezeket általában kiöntötték, vagy a túlnyomástól felrobbantak.

A dél-franciaországi Champagne régióban kezdtek el később rájönni, hogy „a buborékos bor“ lehet nemes ital is.

A Délnyugat-Franciaországban található Limoux-ban már 1531 óta készítenek második erjesztéstől buborékokkal gazdagított borokat. A pezsgőkészítés technikája csak egy évszázaddal később kezdett kialakulni. Ebben nagy szerepe volt Dom Pérignon (1638–1715) bencés szerzetesnek. Nem is véletlen, hogy a nevét egy elit pezsgőmárka viseli a mai napig.

A közhiedelemmel ellentétben nem ő a pezsgő feltalálója, de nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a borok minősége javuljon. Finomította az előállítás és a palackozás technológiáját, és megalapozta a pezsgőkészítés hagyományát.

A tradicionális pezsgőkészítés hosszú, több lépésből álló folyamat. Alapja egy viszonylag savas, alacsony alkoholtartalmú bor. A szüret általában korábban történik, mint a sima borok esetében, hogy a szőlő frissessége és élénk savszerkezete megmaradjon. Az első erjedés során ebből a szőlőből száraz bort készítenek, amely még teljesen buborékmentes. Ezután következik a házasítás, amikor különböző évszázatokból, dűlőkből vagy szőlőfajtákból származó borokat kevernek össze. Így alakul ki a pincészetre jellemző stílus.

A pezsgő különlegessége a második erjedés során születik meg. Az alapborhoz cukrot és élesztőt adnak (ezt nevezik tirázslikőrnek). Vastag falú palackokba töltik és lezárják koronazárral. A palackban az élesztő a cukrot alkohollá alakítja, miközben szén-dioxid keletkezik. Ez nem tud eltávozni, hanem finom buborékok formájában oldódik a borban.

Az erjedés után a pezsgő legalább 15 hónapig, de akár több évig is érlelődik finomseprőn. Ez gazdagabb ízelet, textúrát ad neki.

Az érlelés végén a palackokat fokozatosan forgatják és döntik, hogy az elhalt élesztő a palack nyakába gyűljön. Lefagyasztják, így amikor a degorzálás során leveszik a kupakot, a pezsgő nyomása kilövi az élesztős jégdugót.

Ezután kis mennyiségű cukros borral állítják be a pezsgő végső cukortartalmát és ízharmóniáját.

A 18. századra a pezsgő már egyre nagyobb népszerűségnek örvendett a francia arisztokrácia körében. Később elterjedt Európa más királyi udvaraiban is. Előállítása hosszadalmas volt, és csak kevesen foglalkoztak vele. Különlegességnek számított, és az ára is magas volt, így a pezsgő fokozatosan a luxus, az ünneplés és a kiváltság szimbólumává vált.

A 19. században a technológiai fejlődésnek köszönhetően biztonságosabbá vált a gyártás, megjelentek a pezsgőgyárok. Az ital

lassan a polgárság számára is elérhetőbb lett, de a hagyományos eljárással készült champagne továbbra is presztízsértékkel bír. A pezsgő megőrizte ünnepi mivoltát, jeles eseményeken a mai napig ezzel koccintunk.

A szilveszterhez pedig világszerte hozzátartozik a pezsgőbontás, hiszen több babona és hagyomány is kötődik hozzá. Ha szilveszterkor pezsgőt iszunk, az új évünk is gazdag és bővelkedő lesz. A pezsgőbontáskor hallatszó pukkanás pedig — a régi zajongó népszokásokhoz hasonlóan — az ártó szellemek elűzését is szolgálja. Emellett a pezsgő buborékjai az újjászületést, az örömet és a friss kezdet izgalmát jelképezik. Az év utolsó perceiben tehát egy olyan italt töltünk poharunkba, amely szimbolizálja a múlt lezárását és a jövő reményteljes köszöntését.

A pezsgő így nemcsak egy ital, hanem maga az ünnep esszenciája lett.

Forrás: Evamagazin.hu

Január – a hónap érdekességei

Az év első hónapja január, Janusról, a rómaiak kétarcú istenéről kapta a nevét. Azt gondolták róla, hogy egyik arcával a múltba tekint, a másikkal a jövőt köszönti. Őt tartották az égboltozat istenének is, aki reggel megnyitja az ég kapuit, este pedig bezárja.

A régi magyar kalendáriumokban „télhó” néven szerepel. Január nemcsak az év elejének kezdetét, de tél közepének elérézését is jelzi egyben. Ebben a hónapban legkevesebb a napsütés. Azért rövidebbek a napok és hosszabbak az éjszakák, mert a Nap alacsonyan jár, későn kel és korán nyugszik.

Hazánkban általában ilyenkor vannak a leghidegebb napok.

A krónikák azonban – hosszú évszázados megfigyelések alapján – igen zord és szokatlanul enyhe januárokról is beszámolnak. Álljon itt néhány kirívó példa.

- 1042 januárjában olyan hideg volt, hogy az állatok megfagytak az istállóban, a vetés elfagyott a földeken. Emiatt szörnyű éhínség következett be,
- 1327-ben olyan enyhe volt az év kezdete, hogy a gyümölcsfák január végén kivirágoztak. Pünkösöd napján már arattak.
- Szörnyű hidegről szól a krónika 1485-ből, amikor Mátyás király Bécs ellen hadakozott. Akkor januárban a katonák tömegesen fagytak meg.

A hónapon belül is lehetnek nagy hőmérsékletingadozások. Egyik héten még szép napsütéses idő van, a hőmérő akár +12 fokot is mutathat. Majd a következő héten még a folyók is befagynak, és -15 fokos hidegben vacoghatunk.

Azt szokták mondani, télen a természet alszik.

Valójában a növények és állatok többsége is megpróbálja átaludni a hideget. Utóbbiak avarral bélelt kuckójuk, vackuk, odújuk mélyén, földalatti üregükben, falak repedéseiben, fák kérge közt, nagy kövek alatt várják az enyhülést. Ám így elbújva sincsenek teljes nyugalomban. A nagyobb vadak pl. a vaddisznó a lehullott makkok mellett a pockokat, békákat, gyíkokat, férgeseket is kitúrja a hó és föld buckák alól. A róka is jól ismeri a pockok és sünök téli szállását, így gyakran megdézsmálja azokat. (Szerencsére a sünit tüskéi miatt egy picivel kevesebb veszély fenyegeti.)

Vannak a vadak közt olyanok is, akik szenvednek az éhségtől és a hidegtől. Az őzek és a szarvasok alig-alig találnak ennivalót a kopár erdőben. A fagyos hó pedig még fel is sebzi a lábukat. Róluk az erdészek, vadásztársaságok gondoskodnak.

Az itthon telelő madarak sem röpködnek gondtalanul.

„Kicsípem”... „kicsípem”...- mondogatja a széncinke, miközben lárvákat, petéket, magokat keresgél barátaival, a kék, a fenyves és a barátcinégével. Majd azt dalolja kicsit bizakodva, várva jobb időt, hogy „nyitni kék... „nyitni kék”.

Lakott területen számukra is szükséges az emberi segítség. Készítsünk madáretetőket, vagy szórjunk ki magokat, akasszunk szalonnabőrt a faágakra.

Az erdőben a harkály is fáradhatatlanul kopácsol, keresi a fákat pusztító hernyókat. Kopácsolásával nemcsak eleséget gyűjt, hanem fészket is gyárt a kisebb madaraknak. A nyakizma és a csőre olyan erős, hogy a beteg fakérget valósággal szétforgácsolja. Így keletkezik a fészkeknek alkalmas odú.

A vetési varjak szintén csapatostól lepik el a mezőket. Jellegzeteshangjukat minden gyerek ismeri: „Kár-kár, hogy elmúlt a nyár” – károgják. A néphit azt tartja, hogy időjósító képességük van. Ha a magasban örvénylő körökben, fülsiketítően károgva repülnek, akkor hóesésre számíthatunk. Valójában a hideg jöttét érzik meg és a körkörös repüléssel tájékozódnak. Azt az irányt keresik, amerre elmenekülhetnek a hideg elől.

Minden madárra érvényes, hogy a tél és a hideg átvészeléséhez nagyon sokat kell enniük és mozogniuk. A táplálékból nyerik a „fűtőanyagot”, amely fenntartja testük hőmérsékletét. Megfigyelhetjük, amint nagy

hidegben a madarak felborzolt tollal üdögélnek az ágakon és a drótokon. Mindezt azért teszik, mert a felborzolt tollak közé befurakodó levegő igen rossz hővezető. Megtartja a testük melegét és ez olyan, mintha légpaplan borítaná őket.

Forrás: Gyogyhirek.hu

Részeg mosómedve randalírozott egy virginiai italboltban – a fürdőszobában aludta ki magát

Szokatlan és egyben egészen mulatságos esetre derült fény az Egyesült Államokban. Egy mosómedve tört be egy virginiai italboltba. Több palackot is levert a polcokról, majd alaposan berúgva elaludt a bolt mosdójában.

A „gyanúsítottat” az eset után több órára őrizetbe vették – pontosabban pihenni hagyták –, amíg kijózanodott.

A történetről a Sky News számolt be. A mosómedve egy péntek éjjel jutott be az épületbe, és miután megrongálta a mennyezetet, átmászott a boltba. Több alkoholos üveget ledöntött, amelyek a földre zuhantak és összetörték. A tartalmukat pedig – úgy tűnik – nem hagyta kárba veszni.

Amikor másnap reggel a kiérkező rendőr, Martin nyomozónő megvizsgálta a helyszínt, törött üvegek és erős alkoholszag fogadta.

A jelek szerint a mosómedvét nem érdekelte minden ital. A borhoz például egyáltalán nem nyúlt, a töményebb alkoholok viszont annál inkább felkeltették a figyelmét. A nyomozónő végül a bolt mosdójában találta meg a tettest. A kis állat mélyen és hangosan aludt, összegömbölyödve a WC és a szemetes között. A Hanover District Animal Shelter munkatársai szerint a mosómedve „nagyon ittas” állapotban volt.

Az állatmenhely humoros beszámolója:

„Rossz életmódbeli döntések”

A Hanover District Animal Shelter a Facebookon tette közzé beszámolóját az esetről.

A bejegyzés humoros hangvétele gyorsan népszerűvé vált: „Martin rendőr biztonságosan elfogta a maszkos banditát, és visszavitte az állatmenhelyre, hogy kijózanodjon, mielőtt kihallgatná.

Néhány óra alvás után, sérülések nélkül (kivéve egy esetleges másnaposságot és rossz életmódbeli döntéseket), biztonságosan visszaengedték a vadonba. Remélhetőleg megtanulta, hogy a betörés nem megoldás.”

Mint kiderült, a bolt biztonsági kamerája nem működött, így az esetet nem rögzítette. A mosómedve a mennyezeten keresztül jutott be, amivel szintén kárt okozott az épületben. A bolt képviselői megköszönték a rendőrség gyors intézkedését – és tréfásan megjegyezték, hogy a „vendég” igencsak magas számlát hagyott maga után, mielőtt hazavitték volna.

Forrás: Filantropikum.com

Az állat, akinek vegyi géppuska van a fenekében

A pöfögő futrinka még 2 centiméter sincs, mégis híres az egyedülálló védekezőrendszeréről. Ha veszélyt érez, forrásban lévő, bűzös folyadékot és gőzt lövell ki a potroha csúcsából. Ezzel visszariasztja a pókakat és a madarakat, de még a békákat is. Másodpercenként 500 robbanással is akár. Ehhez egészen egyedülálló gépezet nőtt az alfelébe.

Ilyen pumpálást izmokkal képtelenség elvégezni. Nincs olyan izomszövet, amely ilyen sebességgel működne.

A futrinkában egy rakétához hasonló kamra található. Amikor tüzel, két különböző anyagot enged ebbe az üregbe. Ezek azonnal kémiai reakcióba lépnek egymással. A létrejövő nyomás hatására bezár a két csap, kinyílik a kimeneti szelep, és a száz fokos, gőzölgő mérgező gáz kilövell. A nyomás csökken, ismét kinyílnak a csapok, majd újabb robbanás történik. Ezt szükség esetén addig folytatja, amíg el nem fogy a felhalmozott muníció.

A futrinka mindehhez elég jó lövész is. Többnyire nem a levegőbe lő, hanem eltalálja a támadót. Nemcsak rovarokra hatásos. Akár egy békának is elmegy a kedve az olyan vacsorától, amelyik arcon pukizza forró savakkal.

A fegyverzet valóban hasonlít a nagyobb rakéták hajtóművéhez. Ezekben sem kell külön begyújtani a hajtóművet. Az égés már attól megkezdődik, hogy a tüzelőanyag és az oxidálószer találkozik az égéstérben.

Forrás: Kispolgar.com

Éneklő fűrész: egy kevesek által ismert hangszer

Az éneklő fűrész erőteljes, átható és összetéveszthetetlen hangzásáról ismert.

Hossza 100 cm, vastagsága 1 mm az érintkező élén.

De mi is az éneklő fűrész?

Valószínűleg az 1920-as, '30-as években kezdték az addig kizárólag munkára befogott eszközt, a kézi fűrész a muzsikálásra is használni, persze némi átalakítással. Ún. idiofon hangszer, azaz a rugalmas és szilárd test jön rezgésbe, amikor megszólaltatják. Játék közben a térdek közé szorítva tartják. Olyan bravúros művész is van, aki a nyakához illeszti, mint egy hegedűt. Hangjának magassága attól függ, mennyire hajlítják meg a fűrész lapját. A legtöbb muzsikus hegedű vagy gordonka vonót használ, hegedűhöz alkalmazható gyantával. Hosszan elnyújtott, sírdogáló, mégis simogató hangot ad.

A hangszerként használt fűrészek lapja a hagyományoshoz képest általában szélesebb (a nagyobb hangterjedelem miatt) és hosszabb (a hang finom szabályozhatósága érdekében). Bizonyos esetekben pedig vékonyabb fémből készítik, hogy hajlékonyabb legyen. A vastagabb fémlappal rendelkezők hangja teltebb, és hosszabban tart. Nagyjából 2 oktávot képes produkálni függetlenül a hosszától. A basszus hangzású fűrész szélesebb, és hangterjedelme 2,5 oktáv is lehet.

Minden idők leghíresebb és talán legtehetségesebb művésze Marlene Dietrich volt, aki játszott ezen a hangszeren.

Magyar vonatkozású sikerről is beszámolhatok e témában. 1998 szeptember 11-12-én Zsoldos Imre és fia, Zsoldos Gábor az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület Andrassy úti irodahelyiségében összesen 6 óra időtartamban külföldi és magyar örökzöldeket adott elő éneklő fűrészzen. A koncerten többek között Schubert, Grieg, Gershwin, Lennon-McCartney szerzeményei hangzottak el. Ezzel Guinness Rekordot állítottak fel.

Itt gyakorlatilag az acél rezgése az érdekes, az igaz hogy fűrész a hangszer fazonja még fogazata is van, csak kihajtogatva nincs. A dolog úgy működik, hogy 2 ívet kell hajtani, az egyiket a térdek között, a másikat pedig a bal kézzel. A két ív között képződik egy egyenes rész, ott lehet csak a fűrész rezgésbe hozni a vonóval. A hang magasságát pedig a rezgetett hossz változtatásával lehet módosítani.

Forrás: facebook.com/bolcsmosolygo

Hamis mézet vettél, vagy valódit? Így ellenőrizheted a minőségét

A téli időszakban rendkívül egészséges mézzel ízesíteni a forró italokat, teákat. Az a megannyi jó tulajdonság azonban, mely a hamisítatlan,

valódi mézet jellemzi, többek közt a hasznos tápanyagok, enzimek és bioaktív vegyületek sokasága, a hamisított termékekből többnyire hiányzik. Ezért is fontos tisztában lenni azzal, milyen szempontokat érdemes figyelembe venni a vásárlás során.

Mitől méz a méz?

A méhek által előállított méz alapanyaga a nektár. A Magyar Élelmiszerkönyv szerint elsődlegesen különféle cukrokból, túlnyomórészt fruktózból és glükózból, valamint egyéb anyagokból, szerves savakból, enzimekből és a begyűjtött mézben lévő szilárd részecskékből áll.

Az emberi fogyasztás céljára készült termékekben a mézhez más élelmiszer-összetevő, -adalék és egyéb anyag nem adható hozzá. A méznek az összetételétől idegen szerves vagy szervetlen anyagoktól mentesnek kell lennie. Nem lehet idegen íze vagy zamata, savtartalmát sem lehet mesterségesen megváltoztatni. Ezen felül természetes alkotóelemeit kivonni sem lehet belőle.

Színe változatos lehet, a csaknem színtelentől a sötétbarnáig terjedhet. Állaga jellemzően folyékony vagy sűrűn folyó. Részben vagy egészben kristályos is lehet, íze és aromája pedig a növényi eredettől függ.

Hogyan hamisítják a mézet?

A méz a világ egyik leggyakrabban hamisított élelmiszere. A megtévesztéshez pedig a leggyakrabban cukor- vagy rizsszirupot használnak, akár a mézhez keverve, akár úgy, hogy a méheknek adják táplálékkul. Emellett vízzel is hígíthatják a terméket. Mikroszűrést is alkalmazhatnak, kivonva a mézből a lényeges anyagokat. Ezzel mesterségesen előállított szirupot hoznak létre, melyet az adott hely virágainak pollenjeivel kevernek.

Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara szerint a hamis méz akár szennyezett és az egészségre káros is lehet. Olyan alapvető tápanyagok hiányozhatnak belőle, melyek a méz lényegét jelentik. Komoly probléma, hogy az import mézek esetében nem szükséges a származási országot feltüntetni, csupán azt, hogy az Európai Unióból, vagy azon kívülről származnak-e

A termékek minőségi követelményeit és összetételét rendszeresen ellenőrző NÉBIH információi szerint hazánkban a legkönnyebb az akácmézet hamisítani. Ez ugyanis kevésbé számít markáns ízvilágúnak. Alacsony a pollentartalma, és nem hajlamos a kristályosodásra sem.

Ez utóbbi ugyanis a hamisítatlan, valódi méz jellegzetes tulajdonsága, melyet sajnos sokan tévesen épphogy a rossz minőséggel azonosítanak.

A méz ikrásodása, kristályosodása természetes folyamat. Túltelített cukoroldatnak tekinthető a benne lévő fruktóz és glükóz mennyisége alapján.

Ha egy akácméz kristályos, a NÉBIH szerint nagyobb arányban tartalmaz egyéb virágokból származó mézet, míg például a sötétebb napraforgóméz szinte mindig kikristályosodik. Bár a mézek különféle ízűek és színűek lehetnek, a kristályosodás mellett a megjelenés alapján is könnyebben kiszűrhetők a hamisítványok.

A valódi méz mindig nyúlósabb állagú, nehezebben folyik. Gyanús lehet a szokatlanul világos szín, a jellegtelen íz, illetve az is, ha túl könnyen oldódik hideg és meleg folyadékban. A valódi méz ugyanis jellemzően leülepszik a csésze aljára. Gyanú esetén érdemes lehet a papírpróbát is bevetni, a túl folyós, vízzel hígított méz ugyanis könnyen és gyorsan átnedvesíti azt.

Az intő jelek közé tartozhat, ha túl homogén vagy gyanúsán olcsó a méz. Illetve az is, ha az összetevői között a mézen kívül más is szerepel.

Helyes tárolás mellett nagyon sokáig eláll

Mivel a méz könnyen magába szívja a nedvességet, légmentesen zárva kell tárolni, szobahőmérsékleten, 17-23 Celsius-fokon. Ne érje tűző nap, de túl hideg se legyen. Hűtőszekrényben például sokkal gyorsabban kristályosodhat.

Utóbbi esetben sem kell azonban megijedni. Hő hatására ugyanis a méz visszafolyósodik. Nem szabad azonban túl magas hőmérsékleten, tűzhelyen, mikrohullámú sütőben melegíteni, mert így elveszhetnek a benne rejlő értékes tápanyagok. Érdemes inkább vízfürdőben vagy fűtőtest közelében felmelegíteni.

Forrás: Panoramaneet.hu

A Longyou járatok rejtélye – megmagyarázhatatlan kőbarlangok Kínában

A Longyou-barlangok feltételezések szerint legalább 2000 éves múltra tekintenek vissza. A világ tudósai tanácstalanok, hogy ki és miért készítette őket.

A legfurcsább nem is annyira a hatalmas méretük, hanem az a tény, hogy nincsenek feljegyzések a létrehozásukról. A következőket tudjuk.

Egy Wu nagymama nevű falubeli három másik meg nem nevezett falubelivel együtt 1992. június 9-én tette a hihetetlen felfedezést. Miután véletlenül feltárták a régóta rejtőző barlangot a Főnix-hegyen, a falusiak négy szivattyút használtak, hogy eltávolítsák a rendszert megtöltő vizet.

A 17 napig tartó folyamatos szivattyúzás után a Longyou-barlangok készen álltak a felfedezésre. Wu nagymama volt az első ember, aki

hosszú idő óta belépett a titokzatos földalatti világba. Amit láttak, egyszerűen lenyűgözte; ugyanakkor zavarba is hozta őket, és az utánuk jövőket.

A barlangok számos áradáson és mindenféle katasztrófán mentek keresztül az idők során. Az időjárásnak kitett kövek normál esetben szétmállottak volna. A barlangok belsejében azonban a forma, a minták és a jelek frissek maradtak, mintha tegnap készültek volna.

Amikor belépsz, látod a barlangban egyenletesen elosztott oszlopokat, amelyek a mennyezetet és a falakat támasztják alá. Ha még közelebről megnézed, láthatod, hogy a mennyezetet és a kőoszlopokat egyenletesen vésőnyomok díszítik párhuzamos vonalak sorában. Aztán észreveszed a lovat, halat és madarat ábrázoló kőfaragványokat. Miután mintegy 98 láb mélyre ereszkedtél a föld alá (1 láb=30,48 cm), kőszobákat, hidakat, ereszcatornákat és medencéket találsz.

A fő barlang több mint 21.500 négyzetlábnyi alapterületet foglal el. Legmagasabb pontján pedig meghaladja a 98 lábat, és egy nagyteremhez hasonlít.

A tömör iszapkőbe (homogén, közepesen kemény kőzet) vájt 36, mostanáig felfedezett barlang hatalmas, közel 325.000 négyzetlábnyi területet foglal el. Mindegyiket ugyanazok a jellemzők tarkítják.

Úgy tűnik, hogy nem kapcsolódnak egymáshoz, és olyan precizitást mutatnak, amely a kiváló kézművesség bizonyítéka.

A tudósok úgy vélik, hogy a feltárt barlangok építésével járó munka nagysága félelmetes. A barlangok kivájása során eltávolított szikla- és törmelékmenyiséget közel 35.000.000 köblábnyira becsülik.

Furcsa módon nincs régészeti bizonyíték arra, hogy ez a mennyiségű kőzet és törmelék hová került. Miután figyelembe vették egy ember átlagos ásási sebességét, a tudósok kiszámították, hogy a barlangok befejezéséhez 1000 embernek kellett volna hat éven át éjjel-nappal dolgoznia. Ezek a számítások nem tartalmazzák a szobrászok hihetetlen gondosságát és precizitását.

A területen még soha nem találtak szerszámokat. Az is ismeretlen még, hogyan sikerült ilyen szimmetriát, pontosságot és hasonlóságot elérni a különböző barlangok között.

A barlangok céljának ismerete nélkül nehéz elképzelni, hogy a falusi emberek ennyi munkaerőt fordítottak volna azok létrehozására. A Longyou-barlangok tehát nem a szegények munkájának termékei, melyeket szabadidejükben és szórakozásból ástak.

Nem kerültek elő olyan dokumentumok, amelyek a Longyou-barlangok építését, vagy akár csak a céljukat rögzítenék. Ez különösen furcsa, tekintve, hogy az ősi kínaiak aprólékos nyilvántartást vezettek. Számos

vizsgálat és tanulmány után sem tudtak meggyőző magyarázatot adni arra, hogy miért épültek, vagy mire használták őket.

Egyes régészek úgy vélik, hogy a barlangok régi császárok sírjai, császári csarnokok vagy akár raktárak voltak. De nem találtak sem temetkezési tárgyakat, sem sírokat, sőt még leletekre sem bukkantak, így ez kissé erőltetettnek tűnik.

Az, hogy bányászatra és valamilyen ásványi nyersanyag kitermelésére használták, egy újabb hipotézis. De ha bányászatról lett volna szó, akkor a kőzetek kitermeléséhez és szállításához szükségesek lettek volna berendezések. Ennek sem voltak nyomai, és arra sincs bizonyíték, hogy hova vitték el a köveket. Arra sem adnak magyarázatot, hogy miért voltak ilyen bonyolult díszítések a falakon, oszlopokon és mennyezeteken, ha ezeket csak bányának használták.

Egyesek azt is felvetették, hogy a barlangokat a katonák számára építették, hogy ott állomásozzanak. A múltbeli császárok a katonáikat nem akarták szem előtt tartani, hogy a háborús előkészületeiket titokban tartsák. Ez valószínűtlennek tűnik, mivel ezeket a barlangokat nem építhették meg rövid idő alatt. Ráadásul nincs nyoma annak, hogy valaha is tartózkodtak volna emberek a barlangokban.

Bár a barlangok eredete még mindig ismeretlen, megnyitották őket a turisták előtt.

Forrás: Kinafokusz.hu

A rejtélyes Costa Rica-i kőgolyók

A Costa Rica-i kőgolyók a jelenkor egyik régészeti rejtélye. Eredetük, keletkezési idejük és céljuk ismeretlen. Kétségkívül mesterséges eredetűek. Manapság mintegy 300 különböző méretű kőgolyó található a Diquís-deltában. Készítőinek közmegegyezés szerint a kihalt Diquís-kultúrát tartják.

A gömbök a néhány centiméteres átmérőtől a 2,14 méteresig fordulnak elő. A nagyobbak súlya elérheti a 15 tonnát. Sokuk anyaga a bazaltéhoz hasonló kémiai összetételű, de vele ellentétben durva szemcséjű és mélységi magmás kőzet.

Nagyjából egy tucat gömb anyaga mészkő, és további egy tucat homokkőből készült. Többségük anyaga gránit.

Alakjuk a tökéletes, mértani gömbtől alig tér el. A golyókon nincsenek bevéselt jelek vagy díszítések. A közelükben nem találtak olyan szerszámokat, amikkel elkészíthetők lettek volna. Nincsenek félkész állapotban lévő kőgolyók.

Már a 19. században felfedezték őket, de az első tudományos leírás csak 1930-ból származik. Azóta sok követ elmozdítottak eredeti helyükről, részben a mezőgazdaság érdekében (a United Fruit Company tevékenysége nyomán). Többet megsemmisítettek a kincsvadászok, akik a belsejükben tévesen aranyat vagy gyémántot sejtettek.

Sokat hivatalok közelében, közparkokban vagy magánkertekben helyeztek el. Csak mintegy egy tucat maradt az eredeti helyén.

2010-ben a University of Kansas kutatója, John Hoopes felkereste a helyszínt, hogy megállapítsa, alkalmasak-e a UNESCO Világörökség besorolására.

2014-ben pedig a kőgolyók felkerültek a Világörökség listájára.

Forrás: rejtelyekszigete.com

Az Eiffel-torony

Az Eiffel-torony a világ egyik legikonikusabb műemléke. Párizs eleganciáját és innovációját szimbolizálja. A tornyot az 1889-es világkiállításra építették, hogy megemlékezzenek a francia forradalom 100. évfordulójáról és bemutassák Franciaország ipari erősségeit.

Az Eiffel-torony nevét Gustave Eiffel mérnökről kapta. Ő volt a projekt vezetője, és fontos szerepet játszott annak sikerében. Az "Eiffel-torony" név azóta mind magával az épülettel, mind Párizs városával szinonimává vált.

A torony első építési munkálatai 1887 januárjában kezdődtek Eiffel és csapata vezetésével. 1887 januárjától kezdve mintegy 300 munkás több mint két éven át építette a tornyot. A maga 300 méterével akkoriban ez volt a világ legmagasabb ember alkotta építménye.

Az épület 1889. március 15-én készült el, éppen időben a párizsi Exposition Universelle-re. Hivatalosan 1889. március 31-én nyitották meg, nagyszabású ünnepséggel. Az első emeleten négy tematikus étterem - orosz, angol-amerikai, francia és flamand -, valamint ajándéktárgyakat árusító üzletek, fotósbódék, távcsövek kölcsönzése és frissítők voltak.

A kiállításra több millió látogatót vonzott. Közel 2 millióan kifejezetten az Eiffel-torony miatt jöttek. Az első héten közel 30 000 látogató mászta meg a torony tetejére vezető 1710 lépcsőfokot. 1889. május 26-án megkezdték a felvonók működtetését, így a torony könnyebben megközelíthetővé vált.

Az Eiffel-tornyot eredetileg úgy tervezték, hogy 20 évvel az építése után lebontják. Gustave Eiffel azzal mentette meg a lebontástól, hogy azt

javasolta, hogy a torony tudományos célokat szolgáljon. Ötlete az volt, hogy használják meteorológiai laboratóriumként mérésekhez és tudományos kísérletekhez. A harmadik emeleten rendezte be irodáját is, ahol kutatásokat, valamint csillagászati és fiziológiai megfigyeléseket végzett.

Az eredetileg ideiglenes építménynek szánt Eiffel-tornyot a rádiótvádközlésben betöltött szerepe miatt tartották meg. A II. világháború alatt a francia hadsereg számára létfontosságúvá vált. A rádióállomást az ellenséges jelek lehallgatására használták, ezzel segítve a szövetséges erőket. Ez a stratégiai felhasználás kiemelte a torony jelentőségét, amely messze túlmutat eredeti kiállítási célján.

1925 és 1934 között az Eiffel-toronyban egy 250 000 izzóból álló Citroën-reklám világított, amely kilométerekről látható volt. Ez a hirdetés Guinness-rekordot nyert, mivel a legnagyobb volt a világon, és vitákat váltott ki a kulturális örökség és a közterületek megőrzéséről.

A második világháború és Párizs náci megszállása idején a tornyot lezárták a nyilvánosság elől.

1957-ben egy tévéantennával korszerűsítették.

1989-ben, a 100. évfordulóra jelentős javításokat végeztek rajta, és nagy fényjátékot rendeztek be. 2000-ben a torony a millenniumi ünnepek fő fénypontja volt, lenyűgöző tűzijátékkal.

Az Eiffel-torony az új évezredet hatalmas fényjátékkal és 20 000 csillogó fénnel köszöntötte, amelyek még ma is minden este világítanak.

2017-ben a biztonságot golyóálló üveggel és fémkerítéssel javították. A torony 2019-es 130. évfordulója alkalmából különleges eseményeknek, kiállításoknak és fényjátékoknak adott otthont, amelyekkel világszerte ünnepelték ikonikus státuszát.

Megnyitása óta az Eiffel-torony közel 250 millió látogatót fogadott, és Franciaország jelképévé, Párizs ikonjává vált. Jelenleg évente mintegy hétmillió látogatót vonz, és ezzel a világ legnépszerűbb fizetős műemléke. Lenyűgöző, hogy két eredeti, 1889-ben készült felvonó még mindig használatban van. Legutóbb a 2025-es párizsi olimpia megnyitóünnepségén az Eiffel-tornyot fényekkel világították meg, és az előadások és tűzijátékok háttéréül szolgált.

Forrás: [Eiffeltower-tickets.tours/hu](https://eiffeltower-tickets.tours/hu)

Ahol az egész falu egyetlen házban él

Whittier megérdemelten kapta meg a Legfurcsább Alaszakai Település címet. Festői szépségű helyen található, ahol a fenyvesekkel beborított

hegyek a felhőkig érnek. A látványt viszont igencsak elcsúfítja egy hatalmas épület, a 14 emeletes Begich torony. Enélkül azonban Whittier se létezne, hiszen a település összes lakosa – mind a 220 – ebben a házban él.

A környéken elviselhetetlen az időjárás. Hat hónap esőzést hat hónap havazás követ, és gyakoriak a 130 kilométer per órás szelek.

Ennek ellenére a lakosok úgy élhetnek, mintha pár ezer kilométerrel délebbre lennének – akár papucsban és köntösben is lecsoszoghatnak a boltba. Az épületben mindent megtalálnak, lifttel mehetnek az orvosi rendelőbe, az önkormányzati hivatalba vagy az iskolába. Még a külön épületben található intézményeket is elérhetik száraz lábbal, a szerteágazó alagútszerkezeten át.

A Begich torony és a közeli Buckner épület eredetileg katonai bázisként funkcionált. Azután jöttek létre, hogy a japánok Pearl Harbornál megtámadták az Egyesült Államokat. A hidegháborúban szántak nekik fontos szerepet. A nyugati partot őrző monstrumok az 1950-es években fölöslegessé váltak az interkontinentális ballisztikus rakéták megjelenése miatt. Ezután vált Whittier településsé. A két épületből csak az egyiket tudták megtartani. A Buckner tele volt azbeszttel, és senki se vállalta volna a méregtelenítés és helyreállítás több millió dolláros költségét. Ezért az épület azóta elhagyatottan omladozik.

Whittiert évtizedeken át csak vonaton vagy hajón lehetett megközelíteni. Azt is akkor, ha megfelelő volt az időjárás. Most már egy autóval járható alagút is vezet a városba. Ezen mindkét irányban óránként csak egyszer eresztenek át forgalmat. Aki pedig nem ér oda este 10:30-ra, az autójában kénytelen aludni.

Forrás: Index.hu/tudomany

KEDVENC RECEPTJEIM

Rovatunk következő finomsága: a sárgarépas fasírt.

Hozzávalók:

- 2 zsemle;
- Kb. 30 dkg sárgarépa;
- 2 tojás;
- 1 fej hagyma;
- Ízlés szerint fűszerek.

Elkészítése:

A zsemlét tejben megáztatjuk. Ha jól megázott, kicsavarjuk.

A sárgarépat és a hagymát megtisztítjuk és apróra összevágjuk, majd a kicsavart zsemléhez adjuk. A következő lépésben a fűszereket rakjuk bele (só, bors, pici fokhagyma, egy kevés őrölt pirospaprika).

Ha ez megvan, beledolgozunk először egy tojást. Ha úgy látjuk, hogy szükség van a másikra, feltörjük és hozzáadjuk azt is.

Ebből egy könnyű állagú fasírtot kapunk, amit vagy gombócozunk, vagy tepsibe tesszük és megsütjük egyben.

Ezzel a finomságunk elkészült, jó étvágyat kívánok hozzá!

A HÓNAP VERSE

Gazdag Erzs: Tél a falun

Hófehér most a határ.

Kinn a réten kánya jár.

Nincs az úton semmi nyom,

csak amit a kánya von:

finom krikszkraksz a havon

Hósuba van mindenem,

mint a fázó emberem.

Mint a csószön zord időn,

kicsi házon, háztetőn,

suba van a temetőn.

Subás házban emberek.

Padkán cica szendereg.

A sarokban kapanyél.

Nagyanyóka most mesél:

“Jaj, gyerekek, itt a tél!

Itt a tél, s lám itt a hó;

habfehér, mint a cipó.

S nézzetek csak ide, hej,

olyan habos, mint a tej,

mit az Örzse néni fej.”

A kemence sustorog.

Hallgassuk meg, mit morog!

“Én mindenkit szeretek;
adok egy kis meleget,
jertek körém, gyerekek!”
Most a falu kiscsibe,
pihés hó rajt a pihe.
Tél az anyja, takarja;
szárnya alatt altatja.
– Hadd ébredjen tavaszra!

Siketvakok Országos Egyesülete

HungarianDeafblindAssociation

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 30.
Telefon: 06-1/209-5829
E-mail: siketvak@siketvak.hu
Adószám: 18061031-1-42

Összeállította, szerkesztette: Taskovics Adél